

Lucjan Boczkowski, Tadeusz Hoffman

O nowy model aplikacji

Palestra 20/1(217), 67-70

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

○ nowy model aplikacji

W marcu 1975 r., z inicjatywy Rady Adwokackiej w Szczecinie, została rozpisana ankieta wśród członków Izby szczecińskiej w sprawie modelu aplikacji oraz form i metod kształcenia aplikantów adwokackich.

Każdy zawód, w tym również zawód prawniczy, wymaga ciągłego doskonalenia. Kształcenie i wprowadzenie w szeregi palestry młodych kadr ma istotne znaczenie dla formowania oblicza adwokatury i poziomu zawodowego jej członków. Samorząd adwokacki powinien zwracać — i rzeczywiście zwraca — szczególną uwagę na dobór odpowiednich kadr, zwłaszcza młodych adeptów, oraz na ich zawodowe przygotowanie.

Po utworzeniu instytucji zespołów adwokackich i ich organizacyjnym okrzepnięciu oraz po wykształceniu odpowiednich form pracy wewnątrzzespołowej samorząd adwokacki zajął się organizacją kształcenia aplikantów adwokackich.

Aplikację z okresu przedwojennego, wykonywaną głównie w kancelarii indywidualnej, musiały zastąpić formy pracy z aplikantami bardziej adekwatne do zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych okresu powojennego.

Model aplikacji i formy kształcenia aplikantów adwokackich, jakie dziś obserwujemy, powstały i doskonalily się w okresie wielu lat, ale mimo to istnieje konieczność dokonania dalszych zmian i korektur w tej dziedzinie, by dostosować je do aktualnie wyższych wymagań, stawianych adwokaturze jako współczynnikowi wymiaru sprawiedliwości.

W Izbie szczecińskiej początki zorganizowanego kształcenia aplikantów adwokackich wypłynęły od samych aplikantów, którzy rozpoczynając swą praktykę w 1952 r. w nowo utworzonych zespołach, założyli kółko samokształceniowe. Samokształcenie odbywało się początkowo raz w tygodniu w samym gronie aplikantów, by następnie stopniowo przekształcić się w formę wykładów dla aplikantów, prowadzonych już przez długoletnich praktyków-adwokatów. W późniejszym czasie następowało stopniowe zinstytucjonalizowanie form i metod kształcenia — aż do obecnego modelu aplikacji, znaczonej kolejnymi decyzjami władz samorządowych.

Włączając się do ogólnokrajowej dyskusji nad modelem przyszłej aplikacji adwokackiej oraz formami kształcenia aplikantów, Rada Adwokacka w Szczecinie uznała za pożądane dokonanie w tej kwestii sondażu środowiskowego.

Jako materiał pomocniczy wykorzystano wnioski wypływające z istniejących przedtem różnych form i metod kształcenia oraz propozycje wysunięte przez szereg kolegów.

Wnioski wynikające z analizy arkusza ankietowych omówione niżej wskazują na potrzebę dokonania zmian tak w rekrutacji młodych kadr jak i w metodach ich kształcenia, a ponadto skłaniają do wciągnięcia do dyskusji nad tym problemem szerszego kręgu członków adwokatury.

A oto tekst arkusza ankietowego:

A N K I E T A

W trosce o właściwe przygotowanie aplikantów adwokackich do prawidłowego i stojącego na wysokim poziomie wykonywania zawodu adwokata Rada Adwokacka w Szczecinie pragnie zasięgnąć opinii szerokiego kręgu Kolegów

w sprawie modelu aplikacji oraz programu, form i metod kształcenia aplikantów adwokackich.

Postawione niżej pytania ułatwią Kolegom udzielenie odpowiedzi na interesujące Radę zagadnienia:

I. KWESTIE DOTYCZĄCE MODELU APLIKACJI ADWOKACKIEJ

1. Czy Koleżanka/Kolega jest za utrzymaniem dotychczasowego systemu rekrutacji aplikantów adwokackich, czy też za wprowadzeniem nowego sposobu, np. przyjmowania kandydatów na aplikację bezpośrednio po studiach prawnych z ewentualnym czasowym oddelegowaniem aplikanta do odbycia aplikacji sądowej, prokuratorskiej i ewentualnie innej?

2. Ile lat powinna trwać aplikacja adwokacka i na jakie okresy powinien być aplikant oddelegowany do odbycia aplikacji sądowej, prokuratorskiej i ewentualnie innej?

3. Czy ustanowić przy Radzie Adwokackiej instytucję patronatu? Jeżeli tak, to jakie wprowadzić zasady powoływania patronów z uwzględnieniem przymiotów, którym kandydat na patrona powinien odpowiadać?

II. KWESTIE DOTYCZĄCE PROGRAMU, FORM I METOD SZKOLENIA

1. Czy aktualnie stosowana metoda seminaryjnego kształcenia aplikantów powinna być utrzymana, czy też zachodzi potrzeba wprowadzenia zmian, a jeżeli tak, to w jakim kierunku, np. przez wprowadzenie zajęć poglądowych w zakładach takich, jak zakład medycyny sądowej, psychiatryczny, kryminalistyki itp.?

2. Czy rozszerzyć zakres tematyki programu kształcenia aplikantów przez wprowadzenie nowych przedmiotów, jak np.: etyka zawodowa, historia adwokatury, retoryka, erystyka, taktyka procesowa, wybrane zagadnienia z zakresu medycyny sądowej, z zakresu księgowości, z psychologii, z psychiatrii, nauczanie języków itp.?

3. Czy wprowadzić na stałe konkursy krasomówcze dla aplikantów adwokackich?

4. Czy szkolenie aplikantów w zespołach adwokackich jest właściwe, czy też i w jakim zakresie powinno być zmienione lub ewentualnie uzupełnione?

5. Jaki dzień tygodnia byłby najwłaściwszy do prowadzenia zajęć szkoleniowych z aplikantami: czy — jak dotychczas — sobota, czy też inny dzień?

6. Inne uwagi dotyczące kształcenia aplikantów.

Na wspomnianą ankietę udzieliło odpowiedzi 20% osób ankietowanych. Analiza uzyskanego materiału dała następujące wyniki:

I. Kwestie dotyczące modelu aplikacji adwokackiej

1. 90% respondentów wypowiedziało się za rekrutacją aplikantów adwokackich bezpośrednio po studiach, z czasowym oddelegowaniem na aplikację w sądzie, w prokuraturze i w arbitrażu.

2. Zdaniem większości respondentów okres trwania aplikacji powinien wynosić od trzech do pięciu lat.

Oddelegowanie aplikanta do sądu, prokuratury i arbitrażu może obejmować okres od 6 miesięcy do półtora roku.

Z wypowiedzi respondentów wynikają dwie koncepcje co do ustalenia możliwie

dokładnego okresu trwania aplikacji. Według pierwszej koncepcji okres aplikacji powinien trwać od trzech do czterech lat i do ram tego czasu powinien być dostosowany program szkolenia aplikantów adwokackich. Natomiast według drugiej koncepcji należałoby najpierw ustalić zakres programu szkolenia aplikanckiego prowadzonego przez radę adwokacką, który to program da się przeliczyć na godziny wykładowe, a te — w zależności od ustalonych liczb dni szkoleniowych w tygodniu — dadzą w miarę dokładną odpowiedź na temat czasu trwania aplikacji.

3. 50% respondentów wypowiedziało się za powołaniem przy radzie adwokackiej instytucji patronatu. Na patronów powinni być powoływani adwokaci z 5- lub nawet 10-letnim stażem o najwyższych kwalifikacjach zawodowych i moralnych. Patronów powoływałaby rada na wniosek organizacji politycznych i zespołów adwokackich.

II. Kwestie dotyczące programu, form i metod szkolenia

1. 80% respondentów wypowiedziało się za seminaryjną metodą kształcenia aplikantów z jednoczesnym wprowadzeniem zajęć poglądowych w takich instytucjach, jak Zakład Medycyny Sądowej, Zakład Psychiatryczny i Zakład Kryminalistyki.

2. Wszyscy respondenci są za rozszerzeniem tematycznym kształcenia aplikantów adwokackich przez wprowadzenie nowych przedmiotów, a mianowicie: etyki zawodowej, historii adwokatury, retoryki, erystyki, taktyki procesowej, wybranych zagadnień z medycyny sądowej, księgowości, psychologii i psychiatrii.

Niektórzy spośród respondentów proponują, żeby wprowadzenie tych nowych przedmiotów było połączone z ograniczeniem zajęć z zakresu zagadnień ściśle prawniczych, które adept powinien mieć w zasadzie gruntownie opanowane w czasie studiów.

W toku szkolenia nie powinno się przerabiać całych systemów prawa, a jedynie wybrane zagadnienia, szczególnie te, które są kontrowersyjne w orzecznictwie i doktrynie oraz nasuwają największe trudności w praktyce.

Jeden z respondentów proponuje wprowadzenie dwóch etapów szkolenia. W pierwszym etapie zajęcia szkoleniowe obejmowałyby przedmioty ściśle prawnicze, w drugim — zajęcia z przedmiotów wymienionych w pkt II—2 (z wyjątkiem języków obcych, których opanowanie powinno się pozostawić indywidualnym zainteresowaniom aplikantów).

3. 90% respondentów wypowiedziało się za wprowadzeniem okresowych konkursów krasomówczych dla aplikantów, z tym uzupełnieniem, żeby konkursy te miały charakter ściśle szkoleniowy i były zamknięte.

Niektórzy spośród respondentów uważają, że krasomówstwo traci swoje znaczenie na rzecz zwięzłości i treści i z tego względu również w zawodzie adwokata odgrywa mniejszą rolę.

4. Zróżnicowane odpowiedzi dotyczą szkolenia aplikantów adwokackich w zespołach. W krytycznych uwagach podnosi się, że szkolenie to jest za mało metodyczne i za mało planowe, że ogranicza się w zasadzie do zastępstw substytucyjnych, i to niekiedy bez należytego omówienia z aplikantem sprawy.

Respondenci postulują opracowanie centralnie programu szkolenia aplikantów w zespołach, przy czym program ten powinien obejmować zagadnienia dotyczące spraw specyficznych dla danego terenu (np. dla Izby szczebińskiej — zagadnienia z prawa morskiego).

Należałoby wprowadzić zasadę przydzielania aplikantom spraw do zastępstw substytucyjnych z obowiązkiem prowadzenia jej od początku aż do jej zakończenia

pod kontrolą patrona. Sprawy substytucyjne powinny być zlecane aplikantom z odpowiednim wyprzedzeniem czasowym dla umożliwienia należytego przygotowania się aplikanta do sprawy.

Aplikanci powinni też na zebraniach zespołów omawiać bieżące orzecznictwo Sądu Najwyższego.

5. Zróżnicowane były odpowiedzi dotyczące dnia tygodnia jako najwłaściwszego do prowadzenia zajęć szkoleniowych. Zdecydowana większość respondentów wypowiada się za sobotą, i to nawet przy założeniu, że dzień ten będzie coraz częściej dniem wolnym od pracy.

Dzień przeznaczony na szkolenie aplikantów powinien być z reguły zbieżny z dniem wolnym od spraw w sądzie.

6. Co do innych propozycji dotyczących szkolenia aplikantów, to na uwagę zasługują tu następujące inicjatywy:

Aplikant z chwilą rozpoczęcia praktyki powinien otrzymać dokładny program szkolenia na cały czas aplikacji.

Zagadnienia tematyczne wynikające z programu szkolenia aplikanci powinni opracować na piśmie, a niezależnie od tego raz na kwartał powinny się odbywać narady z aplikantami oraz sprawdziany opanowanych przez aplikantów zagadnień. Według tej koncepcji aplikant powinien być traktowany jako swojego rodzaju samodzielny pracownik naukowy i również samodzielnie powinien się przygotowywać do zawodu adwokata przy odpowiedniej kontroli ze strony rady adwokackiej i patrona.

Wnioski generalne wypływające z ankiety

1. Rekrutacja aplikantów adwokackich powinna być prowadzona spośród kandydatów-absolwentów prawa bezpośrednio po studiach.
2. Aplikant adwokacki powinien być czasowo oddelegowany do sądu, prokuratury i arbitrażu dla zapoznania się z techniką pracy w tych instytucjach. Okres delegacji w zasadzie nie powinien przekraczać jednego roku.
3. Aplikacja powinna trwać od 3 do 4 lat przy uwzględnieniu czasu potrzebnego dla pełnej realizacji ustalonego programu szkolenia aplikantów adwokackich.
5. Zakres tematyczny programu powinien obejmować nowe przedmioty wymienione w pkt II—2 ankiety, z wyjątkiem jednak języków obcych, przy jednoczesnym zreformowaniu programu dotyczącego przedmiotów ściśle prawniczych.
5. Konkursy krasomówcze okresowe i zamknięte typu szkoleniowego są pożądane.
6. Zachodzi potrzeba centralnego uregulowania i ujednoczenia form szkolenia aplikantów w zespołach adwokackich.

adv. Lucjan Boczkowski

adv. Tadeusz Hoffmann